

Ajan henki

Pääkirjoitus

Janus

Aleksis Kiven runsas 150 vuotta sitten kirjoittamasta Nummisuutareiden Tobiaksen lausahduksesta pojalleen "Maailma muuttuu, Eskoseni" ei ole syyttä tullut yleisesti viljelty ilmaisu. Maailma muuttuu ja samalla muuttuvat monet asiat. Maailmanmenon kiihtyvä vauhti haastaa myös yhteiskuntatieteilijät. He eivät kuitenkaan voi passiivisesti tuodittautua lausahduksen pinnalliseen kohtalonuskoon maailman vääjäämättömästä muuttumisesta. Tutkijoiden tehtävänä on aktiivisesti tuottaa tietoa siitä, mikä, miten ja miksi asiat muuttuvat. Muutoksen tutkiminen on haasteellinen tehtävä, ja siinä tarvitaan yhä monipuolisempia menetelmiä ja näkökulmia. Hyvinvointivaltio ja sen toimintaympäristö ovat muuttuneet ja tulevat muuttumaan yhä enemmän seuraavina vuosikymmeninä.

Muuttunut maailma ja muuttuneet arvot tulevat hyvin esiin useassa tämän numeron kirjoituksessa. Jyri Liukko tarkastelee artikkelissaan henkivakuutusmainonnan kautta välittyvän vastuuajattelun muutosta Suomessa 1940-luvun puolivälistä 1980-luvun loppuun. Analyysi osoittaa, miten aiempien vuosikymmenien kollektiivinen, koko kansakunnan etu, on jäänyt enenevässä määrin henkilökohtaisten taloudellisten intressien jalkoihin. Nykyään meidän etua enemmän tavoitellaan yksilön omaa etua ja hyvinvointia. Milla Salin käsittelee artikkelissaan puolestaan Euroopan unionin työpolitiikan sisällössä tapahtuneita muutoksia viimeisten 30 vuoden aikana. Muutos on ilmeinen. Siinä missä aiempina vuosikymmeninä vallalla oli oikeudenmukaisuus, korostuvat nyt kilpailukyky, tuottavuus ja velvollisuudet.

Myös Mia Hakovirran puheenvuoro suomalaisten yksinhuoltajaäitien asemasta piirtää oivan kuvan tapahtuneesta kehityksestä. Vaikka käsitteet, joilla kuvaamme tätä kyseistä perhetyyppiä, ovat inhimillistyneet vuosikymmenien saatossa, niin moni asia on kuitenkin pysynyt muuttumattomana yksinhuoltajien keskuudessa. Edelleen yksinhuoltajaperheiden kohtaamat asenteet ovat kielteisiä ja heidän taloudellinen asemansa on heikko suhteessa muihin perhetyypeihin. Yhä suuremmalla osalla yksinhuoltajista ei ole mahdollisuutta elää yhteiskunnassa vallitsevalla tavalla, ansaitsemalla elantonsa palkkatyöstä ja hankkimalla toimeentulo, joka takaisi sosiaalisen toimintakyvyn edellytykset.

Kullakin aikakaudella on ominaiset piirteet ja vallitsevat ajatusmallit – oma zeitgeistinsä. Sari Karttusen puheenvuoro antaa yhden kuvauksen tämän ajan hengestä. Vaikka näkökulma on nuorten kuvataiteilijoiden, tunnistavat monet tieteenekijät, etenkin apurahatutkijat, puheenvuorosta monta tuttua tuoksua. Ajassa leijuu tietty yksilöllisyys, epävarmuus ja kilpailu. Tutkimustoiminnalta vaaditaan yhä enemmän tavoitteellisuutta ja tuotoksia. Harvan tieteenekijän työssä on sitä perinpohjaisuutta, mitä on Susanna Helavirran artikkelissa Lapset, survey ja hyvinvointi.

Monien muutosten kohteena ovat myös tutkimus ja opetus. On tutkintouudistusta, uutta palkkausjärjestelmää, rakenteellista kehittämistä, julkishallinnon tehokkuusohjelmaa ja niin edelleen. Lieneekö lähihistoriassa toista tällaista ajanjaksoa, jossa uudistusten tempo olisi ollut kiivaampi? Tässä kehityksessä menestyvät ne, jotka ovat muutosten eturintamassa suunnittelemassa ja viitoittamassa tulevia toimintatapoja.

Päivän sana on yhteistyö. Pienessä maassa, kuten Suomessa, voimavarojen yhdistäminen lienee enemmän kuin toivottavaa. Jos jokin, niin tämä on järkevä kehityssuunta. Siinä, missä kuvataiteilijat eivät tee enää työtään erakkoina ullaakoilla, tulee tutkijoiden ja yliopistoihmistenkin kaivautua ylös kammioistaan. Sosiaali- ja yhteiskuntapolitiikkaa opettavat laitokset ovat aloittelemassa omaa virallista verkostoaan, Sospolnetiä. Janus-lehden numerossa 3/2006 julkaistut professoripaneelin alustukset olivat yksi virstanpylväs tällä matkalla. Perustamiskokous pidetään maaliskuun lopulla Turussa. Toivottavasti tämä toiminta tuo uutta henkeä alalle ja lisää aitoa yhteistyötä perus- ja jatko-opinnoissa. Sosiaalityön puolella valtakunnallinen yliopistoverkosto on ollut olemassa jo useamman vuoden ajan. Sosiaalipoliitikkojen ei hyödytä tehdä asioita niin sanotusti kantapäähän kautta, vaan oppia kannattaneet hakea Sosnetissa kokemusta ammentaneilta.

Toimitus on ottanut Turun toimituskauden viimeisen vuoden tavoitteekseen – ollakseen ajan vaa-
teiden tasalla – lehden nettisivujen kehittämistyön. Loppuvuonna 2006 avattiin lehden nettisivujen uusiutunut ilme. Vuonna 2007 pyritään kehittämään sivuston sisältöä. Jo nyt lehden vuosikerrat 2002 - 2005 on löydettävissä sähköisessä muodossa sivuilta. Sitä mukaan, kun toimitus saattaa aiempia lehden numeroita elektroniseen muotoon ja saa kirjoittajilta kirjallisen luvan kirjoituksen julkaisemiseen sähköisessä muodossa, paranevat mahdollisuudet vanhojen Janus-lehtien lukemiseen.

Palkinnoista on tullut yhä yleisempiä ja niistä on muodostunut kilpailuyhteiskunnassa yksi menestyksen mittari. Ajan hengen mukaisesti myös Janus palkitsee parhaat. Sosiaalipoliittinen yhdistys on päättänyt myöntää tunnustuksen parhaalle, ei-väitelleen henkilön kirjoittamalla Janus-lehdessä julkaistulle artikkelille. Palkinto myönnetään tänä vuonna ensimmäisen kerran. Maailmassa jaetaan joka vuosi James F. English'in arvion mukaan 9 000 erilaista elokuva-alan palkintoa, vaikka pitkiä elokuvia tuotetaan vuosittain yhteensä noin 4 000 - 4 500. Yhteiskuntatieteilijöille on tähän vielä pitkä matka. Tunnustukset ovat alallamme vielä harvinaista herkkua, joten iloitaan tästä tässä ja nyt; spinozalaisittain mitä enemmän iloa, sitä enemmän täydellisyyttä.

Susan Kuivalainen

päätoimittaja

susan.kuivalainen@utu.fi